

ZAJÍMAVOSTI Z DÍLA KRISTÍNY ROYOVÉ

Vědecko-technický pokrok

K. Royová, byť ženou prostou, snad ve všech svých dílech zdůrazňuje význam vzdělávání pro všechny generací. Už negramotný Martínek v povídce *Bez Boha na světě* chodí do školy, navzdory posměchu ostatních dětí, a záleží mu na tom, aby osiřelý Jožka nezapomněl, co se ve škole naučil. Nemíním však jen „čtení knížek“. Royové jde o celkovou kultivace duše a života člověka. Evangelium Ježíše Krista je světlem pronikajícím do všech oblastí života. Člověk nemá zůstat stejný. Směr jeho kultivace je jasný: k většímu dobru. Mnohé postavy K.R. jsou moderně myslící lidé se zájmem o vynálezy a nová zařízení, která usnadňují práci anebo přinášejí jiný užitek.

V novele z r. 1920 *Druhá žena* dost vypovídá krátká narážka na to, že Ilenka Mrázová, zručná a pilná hospodyně, vlastní šicí stroj. Staniša, hlavní hrdina stejnojmenného románu, který přichází zvelebit chátrající usedlost svých příbuzných, koupí stroj na sázení brambor, přičemž tento krok je i jasně kladně okomentován osobou druhou přivyklou tradičnějším metodám: jeho teta schvaluje, že se práce zrychlí, zkvalitní a ušetří se lidská námaha i čas. Chalupník Jankovič z románu *Súsedia* se rozhodne koupit louku, vysadit na ní ovocnany a celek spojit se svým gruntem a obehnat plotem. Chce dát příklad lepšího využití půdy. Také Jankovič plánuje mechanizaci – koupí strojových pluhů. Chce si při tom nechat poradit, což komentuje slovy vystihujícími zásadní přístup, který se odráží nejen ve vztahu k technickému zefektivňování práce: „Nie je ten sprostý(hlúpy), kto sa do smrti rád učí, bo stáva sa múdrejším, ale ten, ktorý sa domnieva, že už zná dost’.“

Nejvíce mě překvapila scéna s devatenáctiletým učitelem Š. Martinym, který dostane od svých rodičů – přesněji od matky – k Vánocům fotoaparát! Jestliže kniha *Slnecné dieťa* vyšla v roce 1932 a známe věk hlavního protagonisty, domysleme, kdy se asi mohla narodit jeho maminka a co to vypovídá o její progresivnosti! Čekali bychom to u Royové? Co by taková maminka koupila dnes? Asi kapesní počítač.

Líbí se mi další teologický důvod technického zlepšovatelství, který udává Jankovič. Nedělá to kvůli zisku. Říká, že poté co uvěřil v Ježíše Krista, chce **vydat** sousedům **svědectví** o své víře tím, že začne zvelebovat svůj grunt. Cítí vůči nim dluh z doby, kdy vše zanedbával. Neumí řečnit, ale chce „ukazovat čínom, čo by sa malo činiť a ako, aby Pán Boh mohol požeňovať...“ Za pozornost stojí skutečnost, že zájem o techniku zde není oddělen od víry v Boha, právě naopak, vyplývá z ní. Zmínění hrdinové nejsou zahleděni do techniky, jak se to

dnes stává, nevyžívají se v diskusích o přednostech jednotlivých typů daných zařízení nebo přístrojů, nezuzují svůj pohled na to, „*jak* to funguje“. Jankovič si půjčí nabídkový katalog, ale ten se nestává jeho „biblí“. Není technikou fascinován, nedělá z techniky modlu, není fascinován schopnostmi člověka tak, že by přestal především ctít Boha. Hrdinové K. Royové, ač technicky progresivní, neztrácejí ze zřetele základní otázky po smyslu života a dobru, neodcizují se od Boha, nestávají se lhostejnými a pragmatickými vůči lidem, nechladne jejich láska. Vědí, že schopnosti i majetek, kterými člověk disponuje, má od Boha. Užitím techniky chtějí Boha oslavit a posloužit bližním. Myslím, že by si z nich mohli vzít příklad mnozí lidé, i křesťané, u nichž pozorujete upřímný zájem a zanícení, jen když diskutují o posledních modelech mobilních telefonů, digitálních fotoaparátů, počítačů nebo myček. Marně u nich hledáte stejný zájem o Boží věci a potřeby svých bližních. Holt, člověk se začíná podobat tomu, co má nejradši. Když je to stroj, nabírá vlastnosti stroje – stává se neosobním, jde o mu *jen* „úcel“, ne o vztahy a jejich prohlubování. Nechá se pak takovýto „jednorozměrný“ jednostranný člověk oslovit hrdiny K. Royové?

Marek Říčan

Příště: Myšlenka demokracie v díle Kristíny Royové